

Cultuurvisie Olst-Wijhe 2024-2028

Olst-Wijhe, April 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Hoofdstuk 1: Inleiding	6
Inleiding	6
Hoofdstuk 2: Cultuur als focus	
 binnen een eigenzinnige woongemeente	7
Huidige situatie	7
Bestuursakkoord	7
Cultuurbeleid tot 2020	7
Andere gemeentelijke domeinen	7
Hoofdstuk 3: Inzet op cultuur vanaf 2024	8
Aanleiding	8
Culturele Foto	8
Drie doorlopende thema's	9
Participatie culturele veld Olst-Wijhe	9
Themajaren en jaarprogramma's	10
Hoofdstuk 4: Financiën	12
Financiën	12
Nieuw subsidiebeleid voor cultuur	12
Hoofdstuk 5: Rolneming	14
Rolneming	14
Bijlage: Uitwerking van de doorlopende thema's	
 en het wisselende themajaar	15

VOORWOORD

Cultuur verbindt en verrijkt ons leven en ontstaat waar mensen samenkomen. Cultuur heeft betekenis én geeft betekenis. Aan waar je woont, hoe je leeft en wat je leert. Kortom: aan alles wat een samenleving bindt. En dat is in Olst-Wijhe goed voor elkaar; er zijn veel culturele initiatieven dankzij de tomeloze inzet van verenigingen, organisaties en vooral vrijwilligers.

Olst-Wijhe wil graag dat dit zo blijft. En soms betekent dat je dan juist zaken moet veranderen. Want het kan altijd beter. In samenspraak met verenigingen, inwoners, organisaties en de cultuursector zijn we tot de conclusie gekomen dat er volop kansen liggen om kunst en cultuur in Olst-Wijhe te versterken. Daarbij staan drie uitgangspunten centraal:

- Elkaar vaker opzoeken, ontmoeten en gedachten uitwisselen. Meer samenwerking dus zodat we elkaar kunnen inspireren en elkaar vertellen wat we doen en welke mooie ideeën we hebben. Daarbij is aandacht voor de natuurlijke omgeving en lokale gebruiken, rites en cultuur belangrijk;
- Meer samenwerken. Onderling, maar ook buiten het domein van kunst en cultuur. In samenwerking met het sociale domein, met ondernemers en met de recreatieve en toeristische sector kunnen we elkaar versterken waardoor we van één plus één drie kunnen maken;
- Onze jongere inwoners blijven betrekken en stimuleren om Olst-Wijhe op het gebied van kunst en cultuur nóg mooier te maken.

Veel gaat al goed dankzij de inzet van ontelbare vrijwilligers. Er zijn echter kansen en mogelijkheden om de verbindingen sterker te maken en samen te werken op concrete onderwerpen. Olst-Wijhe zet met deze visie in op verbreding van het cultuurbeleid; binnen de culturele sector zelf en door te zorgen voor meer verbinding met andere beleidsvelden. Op onderdelen kan dat inhoudelijk een vernieuwing betekenen en een verandering van werkwijze. Olst-Wijhe wil hiermee bereiken dat er meer prikkels, meer initiatieven bij inwoners, vrijwilligers, netwerken en ondernemers ontstaan om zelf vorm te geven aan hun gewenste cultuurbeleving. De inzet van de gemeente is er vervolgens op gericht dat al die partijen in staat zijn om bij te kunnen dragen aan kunst en cultuur in Olst-Wijhe.

Deze cultuurvisie is het resultaat van een uitgebreid participatieproject dat al in de coronaperiode begon. Toen zagen we hoe kwetsbaar kunst en cultuur is, hoe verenigingen worstelen met hun bestuurskracht en hoe belangrijk de inzet van vrijwilligers is. Direct na de coronajaren hebben we als gemeente de culturele foto gepresenteerd, waarin de huidige stand van zaken werd weergegeven plus het handelingsperspectief naar de toekomst. Hier werd een vervolg aangegeven door middel van diverse bijeenkomsten met lokale cultuurorganisaties.

Bij de totstandkoming van deze cultuurvisie hebben we veel positieve energie gezien. Veel inwoners, organisaties en verenigingen zijn bereid en enthousiast om kunst en cultuur in Olst-Wijhe te versterken. Daar willen we als gemeente op voortbouwen. Dus: samen oppakken, als gemeente in samenwerking met al die initiatieven en de gemeenschap. Hoe en wat we gaan doen is in gesprekken en bijeenkomsten met alle betrokkenen bedacht. De uitkomsten zijn in deze visie opgeschreven.

De gemeente vertrouwt erop dat deze nieuwe cultuurvisie en het denkwerk van de samenleving en sector een mooie uitnodiging vormt om inspiratie in en uit de samenleving op te blijven halen en tot bloei te brengen. Het proces tot dusver heeft in ieder geval al veel inspiratie opgeleverd voor alle partijen die eraan hebben meegewerkt. Er liggen volop kansen. Het zou geweldig zijn als we daar een goed gevolg aan kunnen geven. Daarvoor moeten we elkaar blijven ontmoeten en samen verder leren en werken aan een rijk cultureel leven, van elkaar, met elkaar en voor elkaar!

Hans Olthof, wethouder cultuur Olst-Wijhe

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

Inleiding

Voor u ligt de cultuurvisie voor de gemeente Olst-Wijhe voor de jaren 2024-2028. Deze cultuurvisie geeft een beeld van hoe wij als gemeente de komende jaren samen met het culturele veld van Olst-Wijhe aan de slag willen. Het geeft een duidelijke richting en handvatten voor de gemeente en de culturele organisaties door het focussen op drie thema's. Deze visie is tot stand gekomen in nauwe afstemming met het culturele veld van Olst-Wijhe.

In dit document wordt weergegeven hoe het proces verlopen is, hoe de lokale culturele organisaties betrokken zijn en wat we in de komende jaren in gezamenlijkheid willen bereiken op het gebied van cultuur.

HOOFDSTUK 2: CULTUUR ALS FOCUS BINNEN EEN EIGENZINNIGE WOONGEMEENTE

Huidige situatie

De gemeente Olst-Wijhe heeft duidelijk gekozen om een eigenzinnige woongemeente te willen zijn, waar het prettig wonen, werken en recreëren is. We willen een aantrekkelijk woongebied blijven voor onze inwoners en onze kinderen vaardigheden meegeven om gezond en gelukkig op te groeien.

Hier hoort een divers aanbod aan culturele voorzieningen bij. Cultuur draagt bij aan welzijn, zingeving en persoonlijke ontwikkeling en kan de onderlinge verbinding en weerbaarheid van inwoners van Olst-Wijhe stimuleren. Culturele organisaties dragen bij aan de lokale economie en cultuur in brede zin draagt bij aan sociale cohesie en verbinding binnen de gemeente.

Olst-Wijhe heeft een rijk cultureel veld en actief verenigingsleven. De vele actieve cultuurmakers zorgen dankzij de inzet van vele vrijwilligers voor een divers aanbod op het gebied van onder andere beeldende kunst, historie, dans, muziek, zang en theater.

Het lokale culturele veld kampt met een aantal uitdagingen in lijn met landelijke trends, zoals vergrijzing van het vrijwilligersbestand en het moeilijk kunnen werven van voldoende (jongere) vrijwilligers. Uitdagingen zoals deze werden tijdens de coronacrisis flink benadrukt. Gelukkig zijn er in Olst-Wijhe tijdens deze crisis geen verenigingen verloren gegaan. Toch vinden een groot aantal organisaties het moeilijk om al hun plannen en activiteiten tot uitvoer te kunnen brengen. Zij zien naast deze uitdagingen ook kansen, zoals het kunnen bijdragen aan eenzaamheidsbestrijding en inclusie.

Bestuursakkoord

In het Bestuursakkoord 2022-2026 'Focus en Verbinding' staat beschreven dat Olst-Wijhe een prachtige gemeente is om te wonen, te werken en te recreëren. Cultuur draagt bij aan het prettige woonklimaat en de aantrekkelijkheid van de gemeente. Aandacht voor lokale cultuur (ook wel heemkunde of cultuur met een 'kleine c' genoemd) en immaterieel erfgoed, waaronder lokale gebruiken en activiteiten zoals bijvoorbeeld tent- en dorpsfeesten, carbidschieten, Paasvuren etc. hebben een prominente plek in het Bestuursakkoord, getuige ook de portefeuille Dorpscultuur en de wens tot het inrichten van een evenementenloket voor lokale (tent)feesten en lokale cultuurevenementen. Verder is in het Bestuursakkoord de wens verwoord om (lokale) cultuur in te zetten als middel bij de aanpak van maatschappelijke opgaven en daarmee nog meer te verknopen met andere aandachtsgebieden en domeinen van de gemeente.

Cultuurbeleid tot 2020

Tot op heden was het cultuurbeleid van de gemeente Olst-Wijhe onderdeel van de Beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020. In dit inmiddels verlopen beleid werd cultuur als onderdeel van Vrijtijdseconomie voornamelijk vanuit economisch perspectief bekeken. In die periode is er bijvoorbeeld veel aandacht geschonken aan cultureel ondernemerschap en het aanhaken van cultuur bij toerisme en recreatie. In deze nieuwe visie wordt ook de maatschappelijke waarde van cultuur nadrukkelijk meegewogen, op wens van de lokale cultuurorganisaties en passend bij lokale en landelijke ontwikkelingen.

Andere gemeentelijke domeinen

Momenteel wordt er gewerkt aan harmonisatie van het subsidiebeleid van Olst-Wijhe, waarbij de vernieuwde cultuurvisie als kader dient om per januari 2025 tot heldere (prestatie)afspraken te komen met het culturele veld. Het huidige subsidiebeleid is inmiddels meer dan 10 jaar oud. Anno 2024 wil de

gemeente Olst-Wijhe een duidelijke, welbewuste keuze maken om meer gerichte en effectieve ondersteuning te bieden aan organisaties die bijdragen aan de maatschappelijke ontwikkeling en welzijn van de gemeenschap.

Tevens wordt er gewerkt aan een nieuwe Sociale Toekomstvisie voor de gemeente Olst-Wijhe, waar wij een duidelijke koppeling mee zien. Uitvoering van de maatschappelijke doelen is mede onderdeel van de uitvoeringsprogramma's van de Sociale toekomstvisie. In de Sociale Toekomstvisie wordt cultuur gezien als sociaal bindmiddel om mensen bij elkaar te brengen, kloven te overbruggen en als middel om de inwoners van onze gemeente te activeren en gezond te houden. Dit sluit aan bij de wens van de culturele organisaties om cultuur als middel in te zetten en zodoende bij te dragen aan andere maatschappelijke doelen.

HOOFDSTUK 3: INZET OP CULTUUR VANAF 2024

Aanleiding

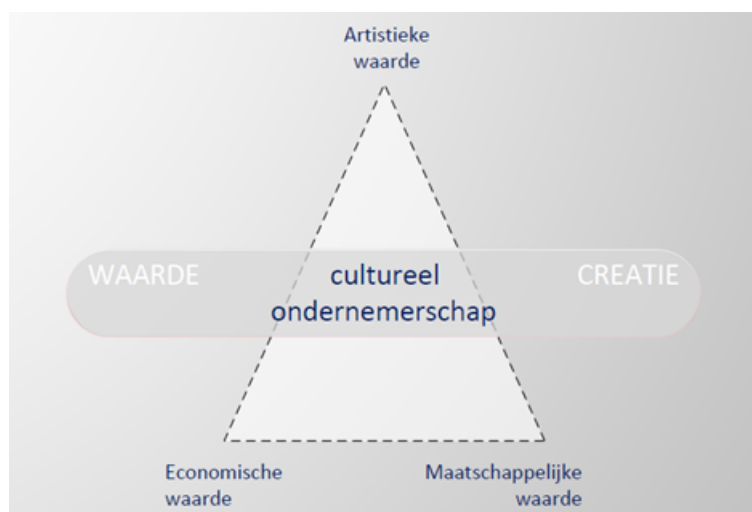
In 2020 begon wat later de coronacrisis is gaan heten. Een periode die veel impact had op de culturele sector in Olst-Wijhe. Activiteiten moesten stopgezet worden en later vele malen worden aangepast aan de steeds wijzigende maatregelen. Vrijwilligers en leden van verenigingen haakten af. Bezoekersaantallen liepen hard terug. Er ontstond financiële onzekerheid. De Rijksoverheid stelde coronamiddelen beschikbaar om te voorkomen dat de cultuursector compleet instortte. Als gemeente hebben wij dit gestimuleerd en aangejaagd, door het beschikbaar stellen van een stimuleringsregeling cultuur, een stimuleringsregeling voor culturele activiteiten voor jongeren en de regeling 'Welkom terug in de kernen'. Er was een extra regeling voor organisaties die echt in de knel kwamen. Bovenal hebben we ons gefocust op het aanjagen van activiteiten om waar mogelijk weer wat reuring in de lokale samenleving te bewerkstelligen en zodoende bij te dragen aan het welzijn van onze inwoners en de sociale cohesie in onze gemeente.

Culturele foto

In 2021 heeft de gemeente Olst-Wijhe het initiatief genomen om in samenwerking met de cultuurmakelaar, Ut Huus en Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe een onderzoek te houden onder het lokale culturele veld. Maar liefst 35 cultuurorganisaties uit Olst-Wijhe werkten mee om zo in kaart te brengen wat de stand van zaken was en welke kansen en uitdagingen gezien werden voor de periode na de coronacrisis. Deze 'culturele foto' gaf een beeld van de situatie op dat moment en vormde daarmee het startpunt waaruit deze cultuurvisie Olst-Wijhe 2024-2028 is ontwikkeld.

Uit de culturele foto van 2021 bleek onder andere dat lokale cultuurorganisaties kampen met een aantal uitdagingen, zoals teruglopende vrijwilligersaantallen, verminderde bestuurskracht, vergrijzing, het moeilijk kunnen vinden en binden van nieuwe vrijwilligers en bestuursleden, het moeilijk kunnen bereiken van de jeugd en teruglopende inkomsten. Tevens bleek dat het lokale culturele veld meer samen wil werken, mogelijkheden ziet om het cultuuraanbod te versterken en nieuwe kansen graag wil benutten. Ook meldden meerdere organisaties dat zij open staan voor samenwerkingen buiten het culturele veld, bijvoorbeeld op het gebied van eenzaamheidsbestrijding. Deze uitkomsten zijn nog steeds relevant.

De uitkomsten van de culturele foto zijn in 2021 en 2022 teruggelegd aan de culturele organisaties. Cultuurmakelaar Eléon de Haas heeft daarbij een schematische weergave van de waarden in het culturele veld gemaakt. De cultuurorganisaties van Olst-Wijhe hebben aangegeven dat zij het meeste belang hechten aan de maatschappelijke waarde van cultuur, dan de economische waarde en tot slot de artistieke waarde. Ook is er aandacht voor cultureel ondernemerschap. Het lokale culturele veld heeft zelf voor opvolging van deze uitkomsten gezorgd, door het organiseren van een aantal thema bijeenkomsten ter verdieping.

Drie doorlopende thema's

Vanuit alle verzamelde informatie heeft de gemeente Olst-Wijhe gezien dat er drie thema's naar voren komen waar extra inzet op gewenst is. Deze laten we naar voren komen in deze visie. Door de komende jaren te focussen op deze thema's kan aan vrijwel alle uitdagingen en kansen die genoemd zijn in de culturele foto bijgedragen worden:

- Focus op lokale dorpscultuur, cultuur met een 'kleine c';
- Aandacht voor jongere generatie 14-40 jaar;
- Programmering in aansluiting met maatschappelijke opgaven.

Een uitgebreide inhoudelijke uitwerking van deze drie thema's is als bijlage 1 toegevoegd.

Participatie culturele veld Olst-Wijhe

Na instemming door de gemeenteraad in februari 2024 op het proces en de thema's zijn in maart 2024 de culturele organisaties van Olst-Wijhe uitgenodigd voor een cultuuravond waar zij gevraagd werden of zij zich voldoende herkennen in de gekozen thema's. Tijdens deze cultuuravond waren 30 vertegenwoordigers van diverse lokale culturele organisaties aanwezig. Zij werden meegenomen in het proces van visievorming en kregen toelichting over de drie gekozen thema's. In een ontspannen en positieve sfeer werd er volop proactief meegedacht. De aanwezigen hebben laten weten zich goed te kunnen vinden in de gekozen thema's en onderschrijven dat deze thema's in de komende jaren aandacht en focus behoeven om de toekomstbestendigheid van het lokale culturele veld zo goed mogelijk te kunnen waarborgen en gezamenlijk de meeste impact te kunnen maken.

De aanwezige vertegenwoordigers van de culturele organisaties hebben in groepjes gewerkt aan voorbeelden van actuele of toekomstige activiteiten die aansluiten bij de thema's om daarmee een goed beeld te krijgen van de praktische uitwerking. Dit was een goede oefening om straks tot een gezamenlijke jaarprogrammering te komen.

Het is onze missie om een toekomstbestendig lokaal cultureel veld te creëren dat aanzienlijke maatschappelijke meerwaarde biedt. We bereiken dit door ons te richten op drie essentiële pijlers: lokale dorpscultuur, jongeren en het aanhaken bij maatschappelijke uitdagingen. Onze inspanningen zijn gericht op het behouden, versterken en innoveren van culturele activiteiten en initiatieven die een diepgaande impact hebben op onze gemeenschap.

Onze visie is een levendige en inclusieve gemeenschap waarin de lokale dorpscultuur bloeit, jongeren worden geëngageerd en geïnspireerd, en waar culturele initiatieven actief bijdragen aan het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. Door samenwerkingen met lokale belanghebbenden, overheidsinstanties en culturele organisaties streven we ernaar een duurzaam cultureel ecosysteem te creëren dat veerkrachtig is tegen veranderingen en uitdagingen in de toekomst.

Themajaren en jaarprogramma's

Naast de drie doorlopende thema's wil de gemeente Olst-Wijhe de culturele organisaties de ruimte bieden om per jaar een overkoepelend thema te kiezen en daar specifiek subsidie voor beschikbaar te stellen. Voorbeelden van themajaren zijn bijvoorbeeld: "vrijheid", "dag en nacht", "alles is kunst" en "Hanze". Onder de paraplu van een themajaar kunnen zowel activiteiten met lokale cultuur, voor/met de jongere generatie als in aansluiting met maatschappelijke opgaven passen. Het themajaar is geen lintje om het bestaande aanbod, maar een prikkeling tot vernieuwing en verbetering.

Het inzetten van een wisselend themajaar draagt bij aan het bevorderen van samenwerkingen. Er kunnen steeds wisselende combinaties van organisaties ontstaan die samen voor programmering zorgen. De dynamiek die daarbij ontstaat kan voor een impuls aan creatieve ideeën zorgen. Daarbij wordt het makkelijker krachten te bundelen en taken te verdelen. Dit kan ook leiden tot nieuwe producten, bijvoorbeeld in samenwerking met retail- of recreatieve ondernemers.

Een overkoepelend themajaar versterkt ook de programmering en kan bijdragen aan een goede spreiding van activiteiten over het gehele kalenderjaar. Er wordt een gezamenlijke programmering opgezet, waardoor er een samenhangende culturele ervaring voor de gemeenschap gecreëerd wordt. Indien het thema ruim genoeg van tevoren bekend is, kunnen er ook samenwerkingen met toerisme en recreatie opgezet worden.

Ook de promotie kan in gezamenlijkheid worden aangepakt, waardoor de boodschap naar het publiek versterkt wordt. De uniciteit geeft een dwingend gevoel, waardoor het meer publiek genereert. Dit is immers de enige kans om erbij te zijn.

Met de drie vaste thema's en het wisselende jaarthema als concrete handvatten worden de culturele organisaties uitgedaagd om vanaf 2025 tot gezamenlijke jaarprogramma's te komen. Ook hier is een cultuurmakelaar of cultuurcoach als trekker en verbinder van belang.

HOOFDSTUK 4: FINANCIËN

Financiën

De subsidiemiddelen voor het culturele veld van Olst-Wijhe worden sinds ruim 10 jaar op nagenoeg dezelfde wijze verdeeld. De culturele organisaties die tot op heden de jaarlijkse structurele subsidie voor Amateuristische kunstbeoefening en Cultuur ontvangen van de gemeente Olst-Wijhe vallen onder de secundaire voorzieningen. Secundaire voorzieningen zijn voorzieningen die van belang zijn voor het welzijn in onze gemeente en waarbij de gemeente een belangrijke rol wil spelen, maar waarbij de primaire verantwoordelijkheid bij de burger ligt. Deze voorzieningen leveren een bijdrage aan doelstellingen uit het gemeentelijk beleid ten aanzien van sport, jeugd, ouderen en kunst en cultuur.

In de gemeente Olst-Wijhe ontvangen momenteel 25 cultuurorganisaties in totaal ongeveer € 100.000,- per jaar aan subsidie. Momenteel gaat meer dan een derde van het beschikbare budget naar muziekverenigingen en muziekorganisaties. Daarnaast gaat ongeveer een derde naar de Historische Vereniging in het Infocentrum en de rest naar diverse organisaties op het gebied van kunst en cultuur. Hier kan mogelijk in geschoven worden als er op basis van de drie thema's gewerkt gaat worden.

In het subsidiebeleid van 2012 is ervoor gekozen om met beperkte kaders en voorwaarden subsidie toe te kennen. Sindsdien zijn de subsidieafspraken voor cultuurorganisaties vrijwel ongewijzigd gebleven, met uitzondering van heroverwegingen.

Naast de structurele subsidies is er jaarlijks een klein budget om door middel van aanjaagsubsidie nieuwe projecten/processen op het gebied van vrije tijd, toerisme en cultuur aan te jagen, waarbij de wens is dat deze activiteiten daarna een langdurig karakter krijgen.

Verder wordt cultuursubsidie op dit moment niet gebruikt als sturingsmiddel. De huidige kansen en uitdagingen vragen om een andere wijze van subsidiëring. We zouden daarom graag toewerken naar een andere indeling die beter past bij de gestelde ambities en de cultuurorganisaties motiveren om de subsidiemogelijkheden optimaal te benutten.

De Bibliotheek en Ut Huus vallen niet onder de secundaire, maar onder de primaire voorzieningen in Olst-Wijhe en worden gefinancierd vanuit andere middelen. Zij kunnen wel aanvragen indienen voor aanjaagsubsidie voor culturele activiteiten voor zover deze niet tot hun reguliere taken behoren. De Bibliotheek en Ut Huus zijn de enige professionele organisaties in het culturele veld van Olst-Wijhe, naast de vele vrijwilligersorganisaties.

De cultuurmakelaars worden gefinancierd vanuit een provinciaal project in samenwerking met buurgemeente Raalte. Daarnaast zijn er provinciale middelen voor de combinatiefunctionaris cultuur in het onderwijs vanuit het cultuureducatieproject en Rijksmiddelen voor een combinatiefunctionaris cultuur bij Ut Huus.

Nieuw subsidiebeleid voor cultuur

De relevantie van de drie inhoudelijke thema's wensen we te koppelen aan het gemeentelijk subsidiebeleid voor cultuur als gemeentelijk instrument om activiteiten binnen de thema's te waarderen. Dit sluit aan bij de harmonisering van het subsidiebeleid, dat in de loop van 2024 verder uitgewerkt wordt en per 1 januari 2025 van kracht zou moeten worden. Dit traject kent een aanvullend participatieproces voor belanghebbenden en wordt in een separaat traject aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd.

De inhoud van deze cultuurvisie wordt als basis gezien voor de uitgangspunten voor het nieuwe subsidiebeleid voor culturele partijen in Olst-Wijhe. Hiermee kan de gemeente een vertaling maken van de

drie inhoudelijke thema's naar subsidiebeleid. Met de drie thema's als gemeenschappelijke focus maakt de gemeente Olst-Wijhe een duidelijke, welbewuste keuze om meer gerichte en effectieve ondersteuning te bieden aan organisaties die bijdragen aan de maatschappelijke ontwikkeling en welzijn van de gemeenschap. De criteria die gehanteerd worden om het geld te verdelen zouden moeten aansluiten bij de maatschappelijke impact die de organisaties met hun activiteiten teweegbrengen. De verwachting is dat door de inzet op de drie thema's er een verschuiving binnen de huidige verdeling ontstaat wanneer culturele partijen hun maatschappelijke meerwaarde duiden. Een gedetailleerde uitwerking volgt in de loop van 2024 in het traject van harmonisatie van het subsidiebeleid.

De gemeente beseft dat een nieuwe wijze van subsidiëring veranderingen met zich meebrengt en dat we van de culturele organisaties een stukje bewustwording vragen. Veel organisaties werken echter al op deze wijze. Er is door de gemeente alleen niet eerder om gevraagd om dit duidelijk te maken. Voor sommige organisaties betekent het een nieuwe manier van denken en werken. Verschillende lokale culturele organisaties hebben gemeentelijke subsidie nodig om hun activiteiten te kunnen uitvoeren, maar wij hechten er meer waarde aan dat zij laten zien wat hun toegevoegde waarde voor de samenleving is. Alleen maar bestaan is immers niet meer voldoende om als organisatie toekomstbestendig te zijn. De ondersteunende en adviserende functies van de cultuurmakelaars en combinatiefunctionarissen cultuur zijn hierbij ook zeker van belang en zullen zeer helpend kunnen zijn om eventuele onzekerheid over deze verandering te verminderen.

Het voornemen is om drie culturele subsidies op te nemen in het nieuwe subsidiebeleid van Olst-Wijhe:

- Waarderingsubsidie op basis van de drie thema's.
- een aanjaagsubsidie voor maatschappelijke initiatieven: bedoeld om nieuwe projecten of initiatieven van burgers, groepen, organisaties of instellingen (non-profit) te stimuleren die gericht zijn op het verbeteren van de lokale gemeenschap, de betrokkenheid van burgers te vergroten, de leefbaarheid te verbeteren, sociale cohesie te versterken, duurzaamheid te bevorderen, en andere maatschappelijke doelen te realiseren.
- subsidie 'themajaar cultuur': de intentie om, samen met de culturele sector in Olst-Wijhe, jaarlijks te kiezen voor een thema passend bij Olst-Wijhe. Aan dat thema wordt een (vast) gemeentelijke subsidiebedrag gekoppeld.

Elke subsidie kan zijn eigen specifieke criteria, richtlijnen en beoordelingsprocessen hebben die zijn afgestemd op de doelstellingen en prioriteiten van het betreffende thema. Door subsidies op deze manier te structureren, kan de gemeente gerichtere ondersteuning bieden aan culturele initiatieven die bijdragen aan de gewenste maatschappelijke veranderingen binnen de gemeenschap van Olst-Wijhe.

HOOFDSTUK 5: ROLNEMING

Rolneming

Cultuur is van en vooral voor iedereen. De uitvoering is aan de cultuurorganisaties en hun leden, deelnemers en bezoekers. Inhoudelijke ondersteuning is er in de vorm van de cultuurmakelaars en combinatiefunctionarissen cultuur. Deze zijn middels provinciale- en rijksmiddelen aangesteld om het brede culturele veld van Olst-Wijhe inhoudelijk en organisatorisch te ondersteunen en verbinden.

Als gemeente hebben wij voornamelijk een faciliterende en verbindende rol als het gaat om cultuur. Dit moedigt een bottom up aanpak aan en nodigt uit tot actieve participatie en betrokkenheid van belanghebbenden. Deze rol biedt vaak meer ruimte voor flexibiliteit en dynamiek. Daarmee nodigen wij uit tot participatie, samenwerking en innovatie binnen het cultureel veld, waarbij de wensen van het veld zelf centraal staan. De culturele organisaties beschikken over voldoende creativiteit en de focus van de gemeente gaat naar andere opgaven. Ook willen we niet op de stoel van de uitvoerende organisaties gaan zitten. Omdat de gemeente dezelfde ambtelijke capaciteit op cultuur behoudt, wordt deze ingezet om het lokale veld te ondersteunen en te versterken. Door het faciliteren van samenwerkingen en ondersteunen van lokale initiatieven kan de gemeente wel een waardevolle rol spelen.

De gekozen thema's geven de inhoudelijke kaders aan waarbinnen wij als gemeente opereren binnen het culturele veld. Van het culturele veld mag eigenaarschap verwacht worden voor de uitwerking en uitvoering. Zij zijn aan zet om tot een (gezamenlijke) programmering te komen en duidelijk te maken hoe zij aansluiten bij het nieuwe subsidiebeleid, met mogelijke ondersteuning van de cultuurmakelaar, combinatiefunctionarissen cultuur en overkoepelende netwerkorganisaties Ut Huus en KCOW. Uiteraard zijn zij altijd vrij om ook buiten de genoemde kaders te bewegen, maar de gemeente maakt meer dan in het verleden keuzes in wat belangrijk gevonden wordt en zal dat ook financieel vertalen in het subsidiebeleid en rolneming.

Gezien de vele positieve reacties en suggesties tijdens de cultuuravond gaan wij er van uit dat de aangereikte handvatten voldoende zijn om bij te dragen aan de wensen van het lokale culturele veld en waarmee niet alleen activiteiten met grotere impact ontplooit kunnen worden, maar ook bijgedragen wordt aan de toekomstbestendigheid van de lokale cultuurorganisaties.

BIJLAGE: UITWERKING VAN DE DOORLOPENDE THEMA'S EN HET THEMAJAAR

Inleiding

Vanuit de Culturele Foto, Wow-café's en andere bijeenkomsten/gesprekken, het Bestuursakkoord 2022-2026 'Focus en Verbinding', de Sociale Toekomstvisie 2024 en relevante maatschappelijke ontwikkelingen heeft de gemeente Olst-Wijhe gezien dat er drie thema's naar voren komen waar extra inzet op gewenst is. Door te focussen op deze thema's kan aan vrijwel alle uitdagingen en kansen in het huidige culturele veld van Olst-Wijhe bijgedragen worden.

De thema's zijn in maart 2024 tijdens een cultuuravond op het gemeentehuis aan vertegenwoordigers van diverse culturele organisaties voorgelegd. Zij hebben aangegeven zich hier goed in te kunnen vinden. Er werd positief gereageerd en actief meegedacht.

Hier onder wordt een uitwerking van de gekozen thema's weergegeven. Deze thema's kunnen in de komende jaren doorlopend als handvat ingezet worden door de culturele organisaties bij het opstellen van programmering en door de gemeente bij het beoordelen van subsidieaanvragen.

Naast de drie doorlopende thema's wil de gemeente Olst-Wijhe de culturele organisaties de ruimte bieden om per jaar een overkoepelend thema te kiezen om samenwerking te bevorderen, krachten te bundelen, de programmering te versterken en een samenhangende culturele ervaring voor de gemeenschap te creëren. Ook de promotie kan hierbij in gezamenlijkheid worden aangepakt.

1. Focus op lokale dorpscultuur – cultuur met een kleine 'c'

Olst-Wijhe ligt midden in de driehoek tussen Deventer, Zwolle en Raalte. In deze grotere gemeenten zijn grote culturele voorzieningen waar onze gemeente niet mee kan concurreren en dat pogen we ook niet te doen. Net zoals met gezondheidszorg werken we samen in de Cultuurregio Zwolle, een samenwerkingsverband van gemeenten om elkaar op cultureel gebied te versterken. Door deze samenwerking kan Olst-Wijhe bijvoorbeeld gebruik maken van Makershuis Vaktor, het 4-jarige cross-disciplinaire project dat creatieve makers in de Regio Zwolle ondersteunt in de ontwikkeling van hun vakmanschap en een springplank biedt naar blijvend succes.

Olst-Wijhe zelf richt zich op kleinschalige culturele activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn en waarbij gefocust wordt op lokale verbinding en ontmoeting. Uiteraard bij voorkeur met het eigenzinnige karakter waar Olst-Wijhe en het IJsselgebied om bekend staan!

Olst-Wijhe heeft veel te bieden op cultureel gebied. Kinderen leren op de basisschool wat het betekent om in deze bijzondere omgeving aan de IJssel op te groeien en maken actief kennis met verschillende cultuuraanbieders door middel van het cultuureducatieprogramma. Een deel van deze kennis kan ook zeer geschikt zijn om met (nieuwe) volwassen inwoners te delen.

Cultuur is een uitermate geschikt middel om verschillende doelgroepen met elkaar te verbinden en nieuwe netwerken te laten ontstaan, bijvoorbeeld op jaarlijkse cultuurmarkten met aandacht voor lokale gebruiken en ambachten. In de culturele foto gaven de organisaties aan dat dit als toegevoegde waarde heeft dat verschillende clubs en verenigingen elkaar daardoor ook ontmoeten, wat kan bijdragen aan samenwerkingen waardoor een sterker cultureel veld kan ontstaan. Als organisaties verbindingen aangaan en van elkaar weten wat er speelt, wordt het makkelijker om slim samen te werken om zo met elkaar maatschappelijke doelen te realiseren en meer tastbaar te maken. De cultuurmakelaar speelt hierbij een rol als verbinder en ondersteuner. Ook het samenwerken met organisaties buiten het culturele veld kan nuttig zijn, bijvoorbeeld om cultuur in te zetten in het sociaal domein of om jongeren te bereiken in hun eigen netwerk.

In maart 2024 zijn 30 vertegenwoordigers van diverse culturele organisaties bijeengekomen op een cultuuravond in het gemeentehuis. Daar hebben zij al veel actuele voorbeelden gegeven van activiteiten die in dit thema passen en goed laten zien dat het niet alleen inwoners bij elkaar brengt, maar ook organisaties, zoals tijdens Diekdagen, zomermarkten en muziekfestivals zoals Muziek an de Diek. Men zoekt actief inwoners op, zelf achter de voordeur. Een aantal organisaties zet in op lokale dorpscultuur in het kader van cultureel ondernemerschap, door bijvoorbeeld het aanbieden van producten of diensten, zoals cd's of een rondwandeling met gids. Men zou graag meer samen willen doen, zoals:

- Samen met het onderwijs, bijvoorbeeld tekeningen aan de hand van een thema, samen met de kunstenaarsvereniging exposeren.
- Het koppelen van activiteiten zoals workshops aan wandelroutes.
- Korte laagdrempelige cursussen met afsluitend een optreden of expositie om het bereik te vergroten.

Zo zijn er talrijke unieke en ludieke activiteiten genoemd. Het culturele veld is straks zelf aan zet om deze activiteiten gestalte te geven en tot uitvoer te brengen.

2. Aandacht voor de jongere generatie van 14-40 jaar

Mensen uit de oudere generaties weten de weg naar culturele organisaties goed te vinden. Zij maken veel gebruik van hetgeen culturele organisaties te bieden hebben. Ook spelen zij veelal een actieve rol in de organisaties. Voor jongere kinderen bestaat er een cultuureducatieplan met huidige looptijd tot en met 2025, opgesteld door de scholen, kinderopvang, welzijnsorganisatie en gemeente in samenwerking met de provincie. Daarmee is cultuurparticipatie geborgd voor voorschoolse- en schoolgaande jeugd, met daarin een grote verscheidenheid aan culturele activiteiten, passend bij de leeftijd van de verschillende groepen.

Jongeren en jongvolwassenen hebben tijdens de coronacrisis langdurig moeten afzien en zijn veel tekortgekomen op het gebied van kunst en cultuur. Activiteiten moesten voornamelijk online plaatsvinden, met beperkte fysieke ontmoeting en weinig persoonlijke interactie, terwijl cultuur voor deze doelgroep belangrijk is voor de persoonlijke ontwikkeling en het sociaal-emotioneel welzijn. Deze jongere doelgroep is tevens ondervertegenwoordigd in besturen en vrijwilligersteams.

Het zou daarom goed zijn als er meer aandacht geschonken wordt aan deze doelgroep en dat er gezocht wordt naar manieren om de makers in deze doelgroep te prikkelen en instrumenten te ontwikkelen om deze doelgroep beter te kunnen bedienen. Zij zijn een nieuwe weg aan het uitvinden en het zou goed zijn als organisaties, beleidsmakers en subsidieverstrekkers daarin meebewegen en in faciliteren om zodoende ruimte te creëren voor deze jongeren.

Organisaties die voornamelijk bestaan voor en door oudere (bestuurs)leden bleken tijdens de coronacrisis behoorlijk goed in staat om zich te redden. Echter, het is duidelijk dat de kloof tussen de jongere generaties en de oudere 'gevestigde orde', die veelal bestuurslid zijn van de bestaande culturele organisaties, steeds groter wordt. De lokale cultuurorganisaties geven aan dat zij graag jongeren willen verwelkomen bij de activiteiten en in de organisatie, maar kunnen de overbrugging naar hun belevingswereld, communicatiemiddelen en alternatieve wensen en werkwijzen niet of nauwelijks verwezenlijken. De organisaties maken zich zorgen dat de continuïteit in de knel komt als het hen niet voldoende lukt om de bestaande structuur aan te passen en jongere generaties binnen te halen als vrijwilliger met of zonder bestuurlijke verantwoordelijkheid.

In veel cultuurorganisaties vindt men voornamelijk 'klassieke of traditionele vrijwilligers'. Dit type vrijwilliger verbindt zich vaak jarenlang aan een organisatie en zet zich structureel in binnen hun

directe omgeving. Zij zijn in veel organisaties onmisbaar door hun grote inzet en betrokkenheid en vormen vaak het geheugen en geweten van de organisatie. Zij hechten grote waarde aan structuur, voorspelbaarheid en de sociale kant van vrijwilligerswerk. Ze krijgen graag een schouderklopje. Vaak zijn zij (deels) gepensioneerd en hebben veel tijd te besteden. Deze groep staat onder druk van vergrijzing en de toegenomen vraag naar mantelzorg.

Jongere vrijwilligers willen bij voorkeur kortdurende verbindingen aangaan met veel ruimte voor eigen inbreng en creativiteit. Zij kiezen liever voor een tijdelijk project of evenement met afwisselende dynamiek, zonder grote verantwoordelijkheid te moeten dragen. Zij willen vrijwilligerswerk doen omdat het nuttige ervaring oplevert of bijdraagt aan hun netwerk of vaardigheden. Ze werken graag samen met vrienden of leeftijdsgenoten en waarderen een beloning zoals een cadeaubon of entreekaartje. Zij combineren vrijwilligerswerk met een studie en/of baan.

Het bij elkaar brengen van deze verschillende werkwijzen vraagt inzet. Het lokale culturele veld wil deze mooie uitdaging graag aangaan. De organisaties hopen daarbij op meer medewerking van vooral de scholen. Hierbij spelen de cultuurcoaches binnen het onderwijs en Ut Huus een sleutelrol. Tijdens de cultuuravond zijn diverse concrete ideeën genoemd voor activiteiten die meer jongeren zouden kunnen aantrekken, zoals:

- Theaterfietstocht voor jongeren.
- Diverse cross over activiteiten, zoals muziek en spoken word.
- Organisaties geven aan dat kortlopende projecten voor deze doelgroep waarschijnlijk aantrekkelijker zijn dan langlopende activiteiten. Jonge kinderen willen graag na een paar weken al laten zien wat zij geleerd hebben en zouden ook die kans moeten krijgen. Dit kan ook voor verbinding met ouders zorgen en mogelijk vrijwilligers opleveren.

3. Programmering in aansluiting bij maatschappelijke opgaven

De culturele organisaties in Olst-Wijhe hebben meermaals aangegeven dat zij cultuur graag willen inzetten als middel om aan andere doelen bij te dragen. Deze trend wordt veelvuldig gezien bij culturele organisaties in het hele land en ook bijvoorbeeld bij sociale fondsen die voorheen culturele activiteiten uitsloten, maar nu cultuur als middel stimuleren.

De Sociale Toekomstvisie en GALA-doelen, zoals eenzaamheidsbestrijding, inclusie en participatie zijn goede aanknopingspunten. GALA is het Gezond en Actief Leven Akkoord, waarmee gemeenten, GGD's, zorgverzekeraars en het ministerie van VWS gezamenlijk inzetten op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis. In dit akkoord wordt ook op de rol van cultuur gewezen.

Cultuur kan helpen in het laagdrempelig samenbrengen van verschillende doelgroepen, zoals nieuwe, kwetsbare of eenzame inwoners, maar ook het aanmoedigen van samenwerkingen tussen verschillende organisaties. Hieruit kunnen ook waardevolle informele netwerken ontstaan die weer kunnen leiden tot eigentijds aanbod dat past bij onze eigenzinnige gemeente.

Talentontwikkeling is hierbij geen opzichzelfstaand doel, maar een bijkomend voordeel van de programmering.

Tijdens de cultuuravond in maart werd ook duidelijk dat veel organisaties al actief bezig zijn om meer aan te haken bij maatschappelijke opgaven en cultuur als middel in te zetten. Binnen Ut Huus zijn al veel mooie activiteiten op het snijpunt van cultuur en sociaal gerealiseerd. Ook diverse vrijwilligersorganisaties voeren al activiteiten uit die passen in dit thema, zoals muziek en zang in verpleeg- en verzorgingstehuizen. Sommige evenementen of projecten worden bewust ingezet om bijvoorbeeld generaties te verbinden of bijzondere doelgroepen te bereiken, zoals nieuwkomers of minderbedeelden.

Op de cultuuravond is genoemd dat men ook graag meer zou willen doen om generaties bij elkaar te brengen, voor eenzame jongeren, gezinnen met een krappe beurs en voor gezinnen die naar Nederland gevlucht zijn. Er zijn concrete ideeën genoemd voor een schrijverscafé, een open podium en muzieklessen voor eenzame volwassenen en suggesties om bijvoorbeeld voorstellingen te koppelen aan een nagesprek en randprogramma. Er worden diverse voorbeelden gedeeld hoe cultuur als middel ingezet kan worden, bijvoorbeeld oude verhalen om ouderen te activeren of nieuwe inwoners te verbinden. Een koor wil zingen in het verpleeghuis en de kunstenaarsvereniging die dat als mooie combinatie aangrijpt om portretten te maken van het publiek. Dit kan gekoppeld worden aan een cursus en/of veiling van de kunstwerken voor extra exposure en inkomsten. Ook de combinatie tussen cultuur, welzijn en sport wordt genoemd. Ook hier wil men graag scholen uitnodigen, bijvoorbeeld bij optredens of exposities. Men denkt vooral in onderlinge samenwerking meer te kunnen bereiken en er worden kansen gezien in de nieuwe sociale toekomstvisie en het GALA waarin aandacht en mogelijk ook extra financiële middelen zijn voor 'cultuur als middel'.

Themajaren en jaarprogramma's

Naast de drie doorlopende thema's wil de gemeente Olst-Wijhe de culturele organisaties de ruimte bieden om per jaar een overkoepelend thema te kiezen, door daar specifiek subsidie voor beschikbaar te stellen. Voorbeelden van themajaren zijn bijvoorbeeld: "vrijheid", "dag en nacht", "alles is kunst" en "Hanze". Onder de paraplu van een themajaar kunnen zowel activiteiten met lokale cultuur, voor/met de jongere generatie als in aansluiting met maatschappelijke opgaven passen.

Het inzetten van een wisselend themajaar draagt bij aan het bevorderen van samenwerkingen. Er kunnen steeds wisselende combinaties van organisaties ontstaan die samen voor programmering zorgen. De dynamiek die daarbij ontstaat kan voor een impuls aan creatieve ideeën zorgen. Daarbij wordt het makkelijker krachten van vrijwilligers en bestuursleden te bundelen en taken te verdelen.

Een overkoepelend themajaar versterkt ook de programmering. Er wordt een samenhangende programmering opgezet, waardoor er een samenhangende culturele ervaring voor de gemeenschap gecreëerd wordt. Ook de promotie kan in gezamenlijkheid worden aangepakt, waardoor de boodschap naar het publiek versterkt wordt.

Met de drie doorlopende thema's en het wisselende jaarthema als concrete handvatten worden de culturele organisaties uitgedaagd om vanaf 2025 tot gezamenlijke jaarprogramma's te komen.

